

KUTSZEGI CSABA

Idegen test – ismerős betegség

■ FREMDKÖRPER ■

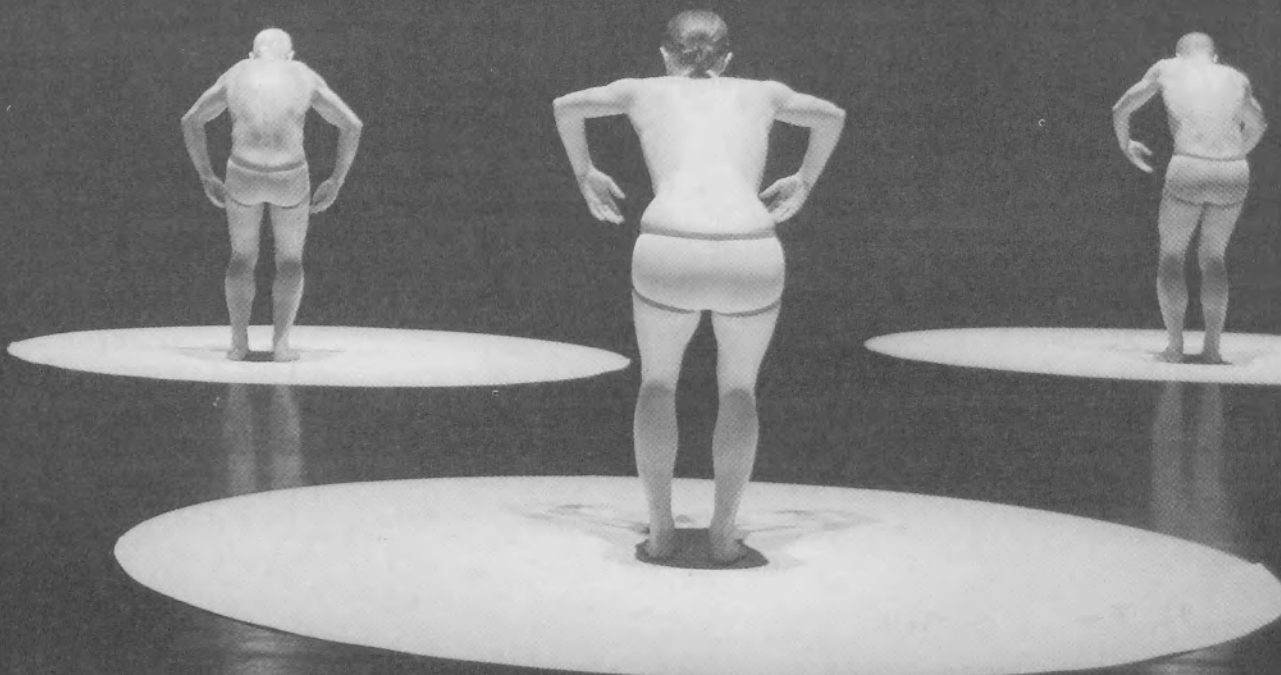
retlen tér-idő dimenzióba jutva, idegen testben ébred fel. A feltehetően a jövőben élő lényeknek nemcsak el kell fogadniuk az új helyzetet, hanem minden mozdulatot, minden testtel kapcsolatos funkciót újra kell tanulniuk.

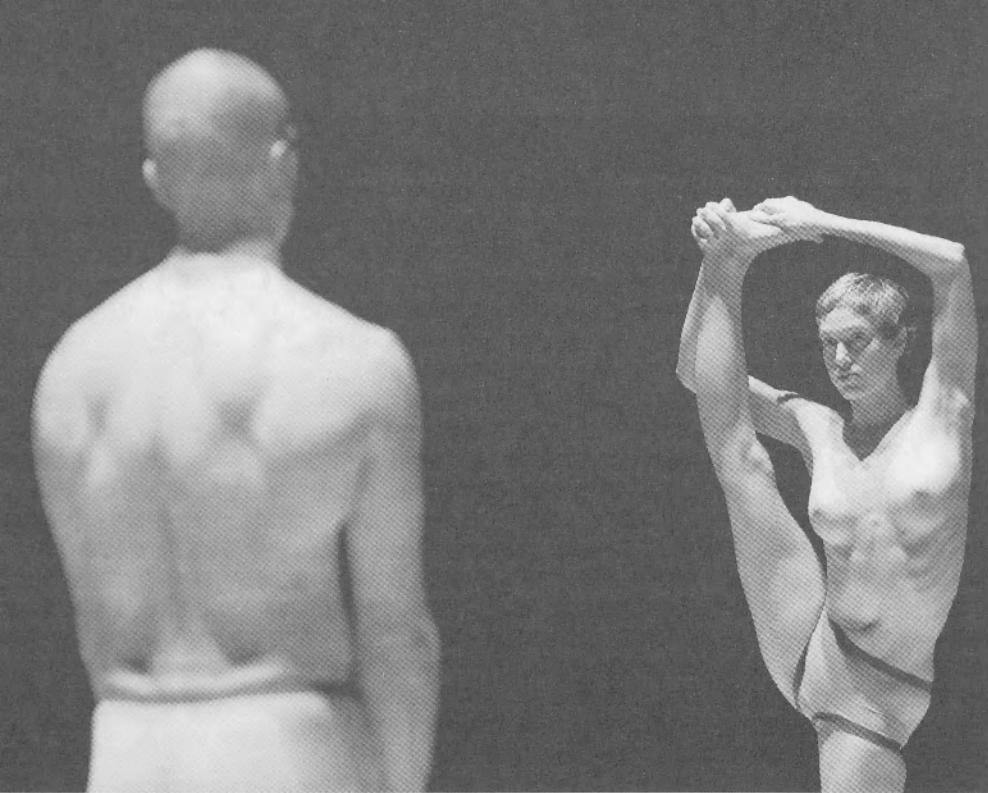
A publikum türelmét próbára tevő kezdet nem szimplán unalmas, de tény, hogy az első negyedórán a nézőnek van ideje kényelmesen elmélkedni a látottakon. Annál is inkább, mert a lassú körbefordulás után a táncosok szintén lassan és egyenként mozdulnak meg. Újabb időszakasz telik el, mire mindenki sorra kerül. A zörejeket és a monoton gépi hangon kommentáló-utasító kísérletvezető „szólamait” egyszer csak dallamos zene váltja fel, amely hamar eltorzul, és sokkolóan felhangosodik. A sci-fi-inkubátor-nak is felfogható fényburában eszmélő lények ekkor már a kommunikáció gesztusaival és mimikájával ismerkednek: szaggatott mozdulatokkal nyúlóknak a levegőbe, közben – mintha beszélni akarnának – hangtalanul tátognak. Amikor a zörejek és a dallamok már-már elviselhetetlen, iszonyú erejű zajtömbben egyesülnek, a táncosok egységesen, maximális méretűre kitért szájjal hangtalanul „üvöltenek” a nézőtér felé. Utána hanyatt fekszenek, térdüket enyhén behajlítják, mellkasukat kiemelik. Aztán kinyúlnak, mint a hullák. Sokáig fekszenek mozdulatlanul. Az újabb felállás után felfelé, a fénybe néznek. Ezt különös esemény követi: a táncosok, először az est folyamán, mosolyogni kezdenek. A derűs arckifejezés kitart az előadás végéig, amelyet egy egyszerre abszolválta, magasba törő szabad felugrás készít elő. Feltétlenül megjegyzendő: ez a koreográfia első és egyben utolsó olyan mozdulata, amellyel a táncosok elhagyják a talajt. A lehuppanás után mindenki felvesz egy egyéni végpózt, és – változatlan fényviszonyok között, teljes csendben – hosszú percekig megtartja. A pózok „konzerválása” nehéz, egy idő után a magasra emelt végtagok remegve

kezdenek aláhullni. Olyan a szituáció, mintha vége lenne az előadásnak, s a szereplők végpózban tapsra várnának, de a fénytechnikusok elfelejtik lehúzni a világítást. Aztán mégis újabb zörejek törnek meg a csendet, a táncosok lassan feltápázkodnak, felvesznek egy újabb pózt, és arra már fokozatosan elhalványulnak a fényburák. Jöhet a taps, amelyet diszkrét félhomályban, hálásan hajlongva köszön meg a félmeztelen társaság.

A felületes szemlélő a koreográfiát – minimalizmusa és hosszú „üresjáratái” miatt – akár blöffnek is tekinthetné. De a feltevésnek ellentmond a helyenként valóban igen parányi mozdulatok precíz kidolgozottsága. Vannak olyan részek is, amelyekben a táncosok hevesen mozognak: végtagjaikkal bravúrosan csapkodnak, fejüket ide-oda lökdösik, egész testüket kegyetlenül rázzák. Ilyenkor a lélek intenzíven keresi a helyét az idegen testben. A mozdulatok következetesen megfelelnek a koncepcióbéli szerepüknek, a táncosok megmunkált testén pedig látszik, hogy szárnyaló technikai *trouvaillé*-okra is képesek lennének. Ezért válik hitelessé a produkció. A mozgásbeli minimalizmus ugyanis csak akkor tetszik szélhámoságnak, ha láthatóvá válik, hogy a koreográfus a visszafogott mozdulatokkal tánctechnikai hiányosságokat igyekszik takargatni. A *Fremdkörper*-ben ez nem merül fel. Chris Haring koreográfiája átgondolt, tudatos.

Ennek ellenére az előadás jövőkép-nélküliségről és önmeghatározás-hiányról árulkodik: régóta ismert megoldásokat vonultat fel, nincs benne meggyőző eredetiség, és koncepciója nem vagy csak erőltetetten fejleszthető tovább. A mozdulatlan állóképek egy határon túl időben már nem nyújthatók tovább, a semmi – még ha hangulatos is – lefele, a még nagyobb semmi felé már nem fokozható. Ennek az ellenkezője is igaz: a sokkoló hangeffektusok is egyszer elérik az elviselhetőség egészségügyi határértékét, a tánc-

Koncz Zsuzsa felvételei

MESTYÁN ÁDÁM

Cserepek

■ CYBER GÉSÁK II. ■

Nagy várakozással tekintettem Csabai Attila új bemutatója elé, hiszen a koreográfus-rendező-látványmágus az utóbbi időben nem igazán tündökölt. Sajnos most sem sikerült feloltenie azt az átütő karizmát, amely a régi KompMánia társulat jellemzője volt.

A függöny felgördül, és a Nemzeti Táncszínház sokat látott színpadáról gigantikus mennyiségű füst ömlik le. Furcsa szerkezet látványa bontakozik ki a homályból: óriási gyermekjáróka, amely felett különös háló feszül, rajta csilingelő cserépdarabokkal. A járóka négy sarkában négy görbített lámpvasszerű tárgy látható, rajtuk négy, lefelé öltözött szellemszerű lény – ők a táncosok. A darab bevezető húsz percében itt lógnak, testcseleznek, rendkívül érdektelen és határozottan unalmas tornagyakorlatokat hajtanak végre. A járókában fekvő, óriásbabát megtestesítő hölgy (Koltai Juci) közben szendereg.

A bevezető képsorokból nehéz arra asszociálni, amire a darab alcíme utal (*Alice naplója Csodaországából*) – igaz, a színlap nyújthat némi segítséget. A fűlszöveg szerint Greg Roensch írt egy *Alice Csodaországban* című művet, amelynek az átírata inspirálta az alkotót. Bevallom, ilyen műre én nem akadtam. Találtam viszont egy hasonló nevű írótól egy Bruce Lee-könyvet, valamint *A Lindbergh bébi elrablása* című opust. A titokzatos író titokzatos könyvének sztorija a következő: „Alice szülei elhunynak tűzvészben, és a magára maradt kislány egész további életét kórában éli egy pszichiátriai klinikán.” Az alcímbe emlegetett napló pedig állítólag a kislány kezelőorvosáé, és „egy ember pokolbeli rémálmaillusztrálja”. E szöveg egy frusztrált elsőéves bölcsészhallgató referenciahivatkozásaira hasonlít, és a nézőt többszörös ártételen keresztül zavaros lázálomba juttatja. Furcsa, hogy ehhez még egy dramaturg, Diana Souhami is asszisztál. Tőle ugyan találtam könyveket az interneten, ám dramaturgként máshol nem emlegetik.

A *Cyber gésák II.* második fele ugyan mozgalmasabb, ám a látottak inkább szomorúságra, amolyan csendes bánatra készítenek. A közönség nagy része dermedten

és a színpadtechnika sem hághatja át a fizika törvényszerűségeit. A megtörténhetetlenség látszatát – a határok áthágása helyett – csak illúziókeltéssel lehet előidézni. A DV8 a látványtrükkökkel ezt vállalja fel. Chris Haring pedig – legalábbis a szűken értelmezett koreográfiával – éppen az ellenkező irányba indul el (vagy indul vissza): szimbolikus és konkrétan is lemeztelenített szereplőkkel az eszköztelenség őszinteségét mutatja be.

A százméteres síkfutás világcsúcsából még mindig lehet ezredmásodperceket lefaragni, de a futó ember látványa aligha változik meg lényegesen. Az atlétika beletörődött abba, hogy hagyományos, klasszikus sportág lett. A kortárs tánc művelői viszont megátalkodottan keresik az újdonság felé mutató utakat. Jelképesen fogalmazva: mindig nagyobbat akarnak dobni, magasabbra akarnak ugrani, gyorsabban szeretnének a játéktér egyik pontjáról a másikra eljutni. Ha átléphetetlen határhoz érnek, önmagukat ismételve újra kezdik a próbálkozást. Például úgy, ahogy Haring teszi: „hagyományos” sci-fi-környezetben vizsgálja testiség és lelkiség örök kettősségét. Mások „kitágítják a színházi műfajok határait”: amit nem tudnak (vagy nem akarnak) mozdulattal megfogalmazni, azt előadják szöveggel, énekkel, vetítéssel. A szüntelen újra törekvés elvárás a műfajjal szemben, ugyanakkor egyre gyakrabban kiderül: a kortárs tánc – a világon mindenhol – számtalanszor rákényszerül, hogy tradicionális kliséit újrahajlítsa. Ha az eredmény hatásos, elmélyült műalkotás, akkor a befogadók újrafelfedezésről beszélnek. A *Fremdkörper* kapcsán is felmerülhet, hogy Chris Haring újra felfedezte a csendet és a mozdulatlanságot.

A *Fremdkörper* a magyar kultúrában szocializálódott nézőt óhatatlanul emlékezteti *Az ember tragédiájának* falanszterkéjére. A szerző valószínűleg nem örülne az asszociációnak, mert a modern táncszínház elutasítja a táncos „történetmesélést” és a klasszikus művek alárendelt háttérillusztrálását. Közben egyre több olyan, táncból kiinduló előadás születik, amelyben a mozdulat és a szöveg egyenrangú. Lehet, hogy a jövő (szintén nem túl eredeti) újdonsága az lesz, hogy a színházcsinálók prózai színdarabokat mozdulattal-szöveggel újrafogalmazó koreográfus-rendezőként fogják meghatározni magukat. Egyszerűbben fogalmazva: lehet, hogy a prózai színházat el fogja foglalni a tánc- vagy a fizikai színház. A felvilágosult hódító a verbális szövegeket persze nem fogja száműzni, hanem majd integrálja. A előadók már hallják a jövő szavát: néhány táncos beszélni és egyre több színész táncolni tanul. Angliában – láthattuk – már vannak olyan előadóművészek, akik mindkét műfajban egyformán jók. Sok koreográfus alkotásai színlapján rendezőnek is vallja magát. A prózai színházak „csak” rendezői lesznek a legnehezebb helyzetben: meg kell tanulniuk koreografálni. Azt pedig tánc tanulással kell kezdeni.

FREMDKÖRPER (Trafó)

HANG: Peter Rehberg, Mego. **KONCEPCIÓ:** Katherina Zakravsky. **VIDEÓ:** Julia Willms. **MONITOR-INSTALLÁCIÓ:** Oliver Bokan. **KOSZTÜM:** Max Wohlkönig. **KONZULTÁNS:** Thomas Jelinek. **KOREOGRAFIA:** Chris Haring.

TÁNCOLJÁK: Stephanie Cumming, Julia Mach, Olaf Reinecke, Robert Tirpak, Chris Haring.